

Şubat 2020 Raporu

Zincirleme Toplantı ve Gösteri yasakları: Zincirleme toplantı-gösteri yasakları. Önce belirli bir süre için ilan ediliyor, süre bitince bir daha, sonra bir daha. Böylelikle bu Anayasal hak tamamen kullanılamaz hale getiriliyor. Hakkari, Mardin, Urfa, ve Van'a İstanbul da katıldı. 1 Mart'tan itibaren 10 gün boyunca her şey yasak.

Özel güvenlik bölgeleri: 5 bölge, *Merkez, Çukurca, Şemdinli ve Yüksekova 11 Şubattan itibaren* 15 gün boyunca özel güvenlik bölgesi olarak ilan edildi, bu bölgelere izinsiz girilemiyor. Yapılan operasyonlar hakkında haber alınamıyor.

Cumartesi Anneleri: 25 yıldır, kaybolan yakınlarını arayanların Galatasaray Lisesi önünde yaptıkları, "Cumartesi Anneleri" olarak bilinen eylem yasak. Kayıp yakınları bir arka sokaktaki İstanbul İHD şubesinin kapısı önüne hapsedildi. Direnenler polis şiddetiyle karşılaşıyor. Onlara destek olmak için Diyarbakır'da yapılan oturma eylemleri de kapı önlerine hapsediliyor.

Devlet Anneleri: Bunun tam tersi, çocuklarının PKK tarafından dağa kaçırıldığını iddia eden anneler, Diyarbakır HDP il binası önünde, devlet, polis ve medya desteğinde toplanıyor. Sayılarının artması için başka illerden de aileler devlet desteğiyle getiriliyor, sık sık TV'lara haber imal ediliyor.

İnsan Hakları Anıtı: Ankara Yüksel Caddesindeki İnsan Hakları Anıtı önünde hiçbir toplantıya, gösteriye, basın açıklamasına izin yok. Aynen İstanbul'daki Galatasaray meydanı gibi burası da devletin inat köprüsü haline geldi.

İzmir, Denizli, Balıkesir, Aydın ve Antalya'da: Basın açıklamalarına sürekli müdahale. Sosyal Medya paylaşımları nedeniyle toplam 19 gözaltı.

1- Kolluk Müdahalesi

Ankara: **1 Şubat:** Yüksel Caddesinde kamudaki görevlerinden haksız yere ihraç edilmelerini protesto etmek için basın açıklaması yapmak isteyenleri polis engelledi. İki ayı müdahalede toplam 5 kişi gözaltına alındı.

Ankara: **2 Şubat.** Güven Park'ta düzenlenen basın açıklamasında 3 kişi gözaltına alındı Yapılmak istenen basın açıklaması İzmir Şakran 2 Nolu T Tipi Cezaevi'nde tutulan ve adil yargılanma talebiyle 215 gündür ölüm orucunda olan Mustafa Koçak'ın durumuna dikkat çekmek içindi.

Ankara: **3 Şubat.** Kızılay ve Ensar Vakfı arasındaki para transferini protesto etmek için Kızılay Genel Merkezi önünde protesto düzenlemek isteyen sendika ve meslek örgütleri DİSK, KESK, TMMOB, Ankara Tabip Odası ve Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ortak etkinliğinde önce 5 kişi, ardından, açıklamaya devam etmek isteyen 14 kişi daha gözaltına alındı. Hepsisi gün içerisinde serbest bırakıldı.

- İstanbul:** **4 Şubat.** Seçim döneminde sarf ettiği sözleri nedeniyle Cumhurbaşkanıya ihtarname çekmek için Sarıyer Noterliğine giden isteyen Nuri Başkapan adlı kişi, noterin çağırdığı polislerce gözaltına alındı ama savcılık talimatıyla serbest bırakıldı.
- Adana:** **8 Şubat.** Şehir merkezindeki DEM Müzik Merkezi polis tarafından basıldı. Polis baskın sırasında binada bulunan 2 kişiyi gözaltına alındı.
- Mersin:** **11 Şubat.** Evlere yapılan baskınlarda 2'si çocuk 12 kişi 'örgüt üyesi olmak' suçlamasıyla gözaltına alındı.
- Ankara:** **12 Şubat.** Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) grup toplantısı sırasında "Çoluk çocuğum aç, bana yardım edin" diye bağırarak yurttaş gözaltına alındı.
- Ankara:** **23 Şubat.** HDP 4. Büyük kongresinin ardından, salonda ses sisteminde çalışan kişiler de dahil toplam 14 kişi gözaltına alındı. Başsavcılık, Abdullah Öcalan'ın geçmiş tarihlerde çekilmiş fotoğrafları ile hazırlanmış olan slayt gösterisinin yayınlanması üzerine soruşturma başlatıldığını duyurdu.

2. Soruşturmalar, Davalar

- İzmir:** **8 Şubat.** Las Tesis eylemi ile ilgili 25 kadına 7.asliye ceza mahkemesinde dava açıldı. İlk duruşma 14 Mayıs'ta.
- Diyarbakır:** **11 Şubat.** Görevden alınan ve tutuklanan Sur Belediyesi Eşbaşkanı Cemal Özdemir hakkında 8'inci Ağır Ceza Mahkemesinde dava açıldı. "Örgüt üyeliği", "Örgüt propagandası", "Tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma" ile suçlanan Özdemir'in 36 yıla kadar hapis cezası isteniyor.
- İstanbul:** **14 Şubat.** Özgür Gündem Ana davasında Necmiye Alpay, Aslı Erdoğan ve Bilge Aykut aklandı. İfadesi alınamayan Ragıp Zarakolu ve Filiz Koçalı'nın dosyaları ayrıldı. Eren Keskin, Zana Kaya, İnanç Kızılkaya ve Kemal Sancılı'nın dosyaları da ayrıldı, onlar "Örgüt üyeliği" suçlamasıyla yargılanacak.
- Diyarbakır:** **18 Şubat.** Görevden alınarak yerlerine kayyım atanan Büyükşehir Belediye Eşbaşkanı Gültan Kışanak, Fırat Anlı ile dönemin 63 meclis üyesine "belediyedeki eşbaşkanlık" uygulaması nedeniyle Diyarbakır 10'uncu Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı. Eşbaşkanların 4, meclis üyelerinin 3 yıla kadar hapsi isteniyor.
- İstanbul:** **18 Şubat** 30. Ağır Ceza Mahkemesindeki Gezi Parkı davasında beraat eden ve tahliye kararı verilen Osman Kavala, Başsavcılığın apar topar yaptığı başvuru ve nöbetçi mahkemenin kararı ile, bu kez 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili hakkında eskiden açılmış ama tahliye kararı alınmış bir soruşturma gerekçe gösterilerek tekrar tutuklandı ve hücrelerine döndü.
- İstanbul:** **19 Şubat.** 11 hak savunucusunun yargılandığı "Büyükada" davasında da henüz karar safhasına gelinmedi, dava devam ediyor.
- Urfa:** **20 Şubat.** Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edilmesinin 22'nci yıldönümünde HDP İl Örgütünde yapılan basın açıklamasına katılan -il eşbaşkanları dahil- 17 kişiye "Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik ve Aşağılama" iddiasıyla soruşturma açıldı.

3. Medya, Sosyal Medya

- Denizli:** **3 Şubat.** Sosyal Medya’da örgüt propagandası (DEAŞ) suçlamasıyla 1 gözaltı.
- İstanbul:** **5 Şubat.** Mezopotamya Haber Ajansı Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Ferhat Çelik görüş için gittiği Silivri Cezaevi 5 No’lu Cezaevi’nde gözaltına alındı. Haber ajansında yayınlanan bir haber ile ilgili Silivri Adliyesi’nde ifadesi alındıktan sonra aynı gün içinde serbest bırakıldı. Ancak aynı gün evine gelen polis tarafından aynı soruşturma ile ilgili bir daha gözaltına alındı. Silivri Adliyesi’nde verdiği ifade sisteme girmediği anlaşılınca serbest bırakıldı.
- İstanbul:** **6 Şubat.** Kürt siyasetçi Fuad Önen, sosyal medya paylaşımları nedeniyle gözaltına alındı, mahkeme tarafından adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.
- Adana:** **10 Şubat.** 3 Kasım’da gözaltına alınan ESP üyeleri hakkında “örgüt üyeliği” suçlamasıyla 2. Ağır Ceza Mahkemesinde dava açıldı. İlk duruşması 19 Mart’ta.
- Ankara:** **10 Şubat.** 8. Sulh Ceza Mahkemesi Özel Maya Okulları’nda çalışan bir öğretmenin işine son verilmesiyle ilgili evrensel.net’te yer alan bir habere erişimin engellenmesi kararı verdi.
- İstanbul:** **11 Şubat.** Arlet Natali Avazyan adlı kişi sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek gözaltına alındı. Polisteki ifade sonrasında serbest bırakıldı. Aynı gün İsviçre’den İstanbul’a gelen Ayten Sarıkaya Kesler ise yine sosyal medya paylaşımları nedeniyle gözaltına alındı ve tutuklandı. Ancak, ama ağır Kanser hastası olan Ayten Sarıkaya avukatının itirazı üzerine serbest bırakıldı.
- Ankara:** **13 Şubat.** 10 Ekim Ankara Katliamı ile ilgili 16 firari sanık ve Erman Ekici hakkında 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nde açılan davaya devam edildi. Kamuya açık olan davanın duruşmasına Avrupa Parlamentosu üyesi Özlem Demirel alınmadı. Bir sonraki duruşma 8 Mayıs’ta.
- Hatay:** **13 Şubat.** Emsal Atakan hakkında sosyal medya paylaşımlarında ‘devletin askeri veya emniyet teşkilatını alenen aşağıladığı’ gerekçesiyle 3. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan davanın ilk duruşması görüldü. Savunmaların ardından mahkeme duruşmayı 26 Mart 2020 tarihine erteledi.
- Balıkesir:** **14 Şubat.** Sosyal Medya’da örgüt propagandası (PKK/KCK) suçlamasıyla 3 gözaltı.
- Denizli:** **17 Şubat.** Sosyal Medya’da örgüt propagandası (PKK/KCK) suçlamasıyla 1 gözaltı.
- Aydın:** **18 Şubat.** Sosyal Medya’da örgüt propagandası (PKK/KCK) suçlamasıyla 13 gözaltı.
- İstanbul:** **18 Şubat.** Bir haber takibi için Esenyurt ilçesindeki bir okula giden Kanal D muhabiri Şevval Şirin okul müdürünün çağırdığı polisler tarafından gözaltına alındı. Aynı gün serbest bırakıldı.
- Gaziantep:** **20 Şubat.** Gazeteci Murat Güneş hakkında yazdığı bir haber nedeniyle 9. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen dava beraatle sonuçlandı.
- Ankara:** **21 Şubat.** Jinnews haber ajansının Web sitesine, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) kararı ile erişim engeli getirildi.
- Ankara:** **24 Şubat.** Suriye’de saldırılar sonucu tahrip edilen, aslında TSK’ ya ait olan ve Suriyeli muhalif güçler tarafından kullanılan zırhlı araçlara ilişkin fotoğraf ve video paylaşımlarına, bu paylaşımların yapıldığı 52 siteye ve kullanıcıya 1. Sulh Ceza Hakimliği’nin kararı ile erişim engeli getirildi.

- Ankara:** **26 Şubat.** Aralarında önceki dönem ve mevcut KESK eş genel başkanının da bulunduğu 72 KESK üyesi hakkında 2012 yılında açılan dava hala sürüyor. Bir sonraki duruşma 3 Haziran'da.
- Konya:** **27 Şubat.** Gazeteci Sultan Çoban hakkında sosyal medya paylaşımları nedeniyle açılan ve 8. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davanın ilk duruşmasında gazeteciye 'örgüt propagandası' suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezası verildi.
- Antalya:** **28 Şubat.** İdlib'deki saldırıyla ilgili sosyal medya paylaşımı nedeniyle 1 gözaltı.

4. Diğer uygulamalar

- İzmir:** **1 Şubat.** İzmirgaz Genel Müdürlük Binası önünde toplanan kitle yaptığı basın açıklaması sırasında Genel Müdürlüğün binayı kapatmasından dolayı itiraz dilekçelerini teslim edemedi.
- Ankara:** **4 Şubat.** Anayasa Mahkemesi'nin Mehmet Altan'ın bireysel başvurusuna ilişkin 20 Ocak 2020 tarihli kararı Resmi Gazete'de yayınlandı. AYM, kararına rağmen tahliye edilmeyen Mehmet Altan'ın kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ve 30 bin TL tazminat ödenmesine hükmetti, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının ise reddine karar verdi.
- Kayseri:** **5 Şubat.** 2 Nolu T Tipi Cezaevinde kalan mahpuslara gelen mektupların teslim edilmediği, radyo verilmediği, yanlarında bulundurabileceği kitap sayısının sınırlandırıldığı öğrenildi.
- İstanbul:** **6 Şubat.** İHD Şube Başkanı Gülseren Yoleri evine giden polislerce gözaltına alındı. Cumartesi Annelerinin 759. Oturumunda yapılan basın açıklamasında Suriye'ye yönelik yapılan askeri operasyonun eleştirilmesi nedeniyle polis müdahale etmişti. Gülseren Yoleri, Sarıyer Karakolu'nda ifade verdikten sonra serbest bırakıldı.
- Ankara:** **7 Şubat.** Gazeteci Hüseyin Aykol'un pasaportuna, bir dizi çalışma için Belçika'ya gitmek üzere geçtiği İstanbul havalimanında el kondu.
- Hatay:** **7 Şubat.** Valilik binası önünde "Çocuklarım aç" diyerek kendini yakan A. Y., yaşamını yitirdi. İHD Hatay şubesinin hazırladığı rapora göre yurttaş daha önce ekonomik sosyal haklarına ilişkin protestolarından bir sonuç elde edememişti.
- Ankara:** **10 Şubat.** Evrensel Gazetesine Basın İlan Kurumu tarafından 10 gün ilan kesme cezası verildi. Gerekçe, gazetenin 13 Kasım 2019 tarihinde yayınladığı "Basın İlan Kurumu Kürtçe yayımcılığı bitirdi" başlıklı haber.
- İzmir:** **12 Şubat.** 41 yıllık TCDD çalışanı Ünal Karadağ, yandaş sendika Memur-Sen eliyle Malatya'ya sürgün edildi.
- Van:** **15 Şubat.** HDP Saray ve Özalp ilçe örgütlerinin, 23 Şubat'ta Ankara'da yapılacak 4'ncü olağan büyük kongresine çağrı amacıyla bildiri dağıtılmasına polis tarafından izin verilmedi. Gerekçe, Valiliğin eylem ve etkinlik yasağı.
- Ankara:** **18 Şubat.** Mamak Halkevi tarafından Grup Yorum ile dayanışma için düzenlenmek istenen müzik dinletisi Ankara Valiliği'nin kararı ile yasaklandı.
- Ankara:** **20 Şubat.** 6 HDP milletvekili hakkında dokunulmazlıklarının kaldırılması talebiyle hazırlanan 10 fezleke Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gönderildi.

- İstanbul:** **22 Şubat.** “Ya Kanal Ya İstanbul Koordinasyonu” tarafından Taksim Meydanı’nda yapılmak istenen forum ve konsere Beyoğlu Kaymakamı’nın eylem ve etkinliklere ilişkin yasaklama kararı gerekçe gösterilerek izin verilmedi.
- İzmir:** **22 Şubat.** Grup Yorum’la Dayanışma konseri valilikçe iptal edildi.
- 23 Şubat.** Dayanışma konseri iptalinin basın açıklamasının basına yansması valilikçe engellendi.
- 24 Şubat.** Dayanışma konserinin valilikçe iptalinin protestosu ile ilgili basın açıklaması polis baskısıyla yaptırılmadı.
- Gaziantep:** **29 Şubat.** Valilik, İdlib’te 33 askerin yaşamını yitirdiği saldırı sonrasında yaptığı açıklama ile il genelinde konuyla ilgili toplantı, gösteri yürüyüşü, basın açıklaması, açık yer toplantısı, afiş, pankart ve poster asma, el ilan ve bildiri dağıtma gibi her türlü eylem ve etkinliği 29 Şubat ‘tan itibaren süresiz olarak yasakladı.

5. Değerlendirme ve Öneriler

TİHV (Coşkun Üsterci):

Özellikle örgütlenme ve toplanma ve gösteri özgürlüğüne yönelik yeni bir durumla karşı karşıyayız. Valiler, “Toplantı ve Gösteri” ve “İl idareleri” kanunlarına dayanarak her türlü etkinliği 30 gün süre ile yasaklayabiliyor. Sonra yasakları ard arda koyarak sürekli hale getirebiliyorlar. “Toplantı ve Gösteri Hakkı”, bir demokrasinin “Olmazsa olmazı” ama kısıtlanabilir bir hak. Sadece bir kriter var: Yakın şiddet tehdidi varsa kısıtlanabiliyor fakat hakkın özüne dokunulmaması gerekiyor. Oysa valilerin bu kararlarıyla hakkın özü ortadan kaldırılıyor, fiilen kullanılmaz hale gelmiş oluyor. 1 Ocak 2019’dan Şubat 2020’nin sonuna kadarki 14 ay boyunca 21 il ve 1 ilçede 151 kez Valilik yasakları uygulanmış. En azı 2 gün, en çoğu da -Van’da- 419 gün. Van’ın durumu çok daha vahim. İlk yasak 21 Kasım 2016’da başlamış ve bir yasak biterken yenisi gelmiş, toplam 1189 gündür açık havada her türlü toplantı ve gösteri yasak. Bu yeni ve vahim durum, hakkın özünü korumak açısından özel bir çalışmayı gerektiriyor. Son örneği de İdlib’teki çatışmaların ardından geldi. Antep Valiliği 29 Şubatta bir yasak kararı aldı, açık havada tüm etkinlikler süresiz olarak yasaklandı.

Bir diğer konu da sosyal medya yasakları. Anayasa’nın 26. Maddesinde güvence altına alınan düşünce ve ifade özgürlüğü, haber alma ve yayma özgürlüğünü de içerir. Ama 27 Şubat akşamı, İdlib’den bütün ülkeyi yasa boğan haberler gelmeye başlayınca saat 23:30’dan itibaren tüm sosyal medya hesaplarında, kısmen veya tamamen kısıtlamalar söz konusu oldu ve 16 saat sosyal medya hesaplarına ulaşamadı, 91 sosyal medya hesabına da soruşturma başlatıldı.

Ankara (Osman İşçi):

Keyfi tutumlar giderek daha belirgin bir şekilde karşımıza çıkıyor. Yurttaşları, sendikacıları hatta milletvekillerini bile etkileyen bu keyfi tutumlar karşısında insan hakları örgütleri ve ifade özgürlüğü ile ilgilenen bireyler olarak temel prensipler konusunda daha hassas olmalıyız.

Diyarbakır (Yüksel Acer):

TİHV temsilcisi Coşkun Üsterci'nin üstünde durduğu konuda çok net bir durum var ortada. Bir şeyin iyi mi kötü mü, zararlı mı, zararsız mı olduğuna karar verebilmek için önce onu bilmemiz gerekir. Ama onu daha başında yasaklamak, yıllara yayılacak şekilde yasaklamak, yasakçı bir zihniyeti çok net gösteriyor. Tek bir özgürlük var, iktidar yanlısı söylemler için. İktidarı eleştiren söylemlere yasaklar birbiri ardından ve pervasızca geliyor.

İstanbul (Leman Yurtsever):

Arkadaşlar durumu net bir şekilde özetledi. İstanbul'da da belirli "Yasak Bölgeler" var ve "gösterilen" alanlarda da polis müdahalesi söz konusu. Ama bundan sonra bizi daha da zorlu bir süreç bekliyor. Eğer sosyal medyada savaşa ilgili herhangi bir şey paylaşırsanız size gözaltı kararı çıkarılır diyorlar, alenen deklare ediyorlar. Bir "Korku Toplumu" yaratmaya çalışıyorlar.

Cezaevlerinde baskılar daha da şiddetlenerek artıyor.

İzmir (Ahmet Çiçek):

Geçen hafta Cumartesi günü yapacağımız hasta mahpuslarla ilgili yapacağımız basın açıklaması öncesinde devletimizin temsilcileri geldiler, dediler ki "Siz bu açıklamayı yapmayın, yaparsanız sıkıntıya düşeceksiniz" dediler. Böyle uyarılar dolaşmaya başladı. Hapisanelerdeki adli ya da siyasi mahpusların dilekçe verme hakları ellerinden alınmış. Dilekçelere bir sayı, numara verilir ki takip edilebilsin. Kesinlikle ne sayı veriliyor ne de işleme sokuluyor. Keyfi bir uygulama var cezaevlerinde. Bu en son Menemen "L" tipinde bize gelmişti. Rehabilitasyon Merkezi burası.

Sanırım ölüm orucundaki Grup Yorum ve Mustafa Koçak'a yönelik açıklamaların ülke genelinde yasaklanması söz konusu. Bir de İHD'ye başvurmayın" diyen, bize başvurulmasını engellemeye çalışan bir yaklaşım var. Bir de mültecilerin durumları hakkında haber yapanlara karşı 9 gözaltı yaşandı. Öte yandan havuz medyasından etkilenenler sokaklara çıktı ve insanların yaşam hakkını tehdit ettiler.

Mart ayındaki ihlallerin konuşulacağı panel, 2 Nisan 2020'de yapılacak.

Video konferansı izlemek için: <https://youtu.be/CSaE27fGIpU>